

Az ember rangja

Rangrejtve él. Ez a kifejezés jutott eszembe a mi nap egy derék, szorgalmas munkásemberrel való beszélgetés nyomán. Mert igazában rangos, sőt munkáját tekintve „főrangú” dolgozó ugyan, mégis úgy látszik, igyekszik lemondani a rangjának kijáró tiszteletadásról. Hogy szerény, az rendben is van, hisz a magamutogatást, önkéltelőséget nem kedveljük. De hogy visszahúzódsát csak úgy tudomásul vegyék munkahelyén, elkényveljék, hogy rá mindig, mindenben lehet számítani, s ugyanakkor ezt a rangját ne igyekezzen kifejezni — ez már hiba.

Erdemes volna végigmenni ezen a gondolat-ösvényen. Megnézni, hogy a rangjelzések — amelyek persze nem valóságos sarzsik hanem az erkölcsi, az anyagi, a beosztással járó megbecsülés különféle kifejeződései — hány-szor vannak eltakarva a munkában feszülő vállakon. Bizony, a szerénység okán, vagy éppen a bátor véleménynyilvánítás miatt a legtöbb közösségben jó pár ilyen is elő lehetne számlálni. Másfelől nem egyszer olyanok válnak virítanak elő a rangjelző sávok, akik éppen nem jelentkeznek a tehervállalásban-emelésben. Viszont jól tudják magukat „adminisztrálni”. Esetleg hangos hőrúkkal sikeresen feledtetik mentalitásukat, amire a „fogjuk meg és vigyék” kifejezés talán leginkább.

Nyilvánvaló, hogy az ilyen fordított esetek nem találkoznak a közösség egyetértésével. De az ellentélemény igen gyakran mégsem merül felszínre. Mintha társuk viszsza-húzódsó szerénysége őket is szerényné, bizonytalanná tenné; talán mégis csak jól van úgy, ahogy a „fejeselek” eldöntötték. Meg: ki tudja melyik főnök állhat X háta mögött, hogy még a legderékabb szaktárs helyett is ő lett a csoportvezető? Dehát akkor többfelé mégsem azon mullik, milyen hozzáértéssel végzi az ember a munkáját? — ébrednek a kétely, ami bizony igen-igen megcsappanthatja a kedvet rossz fejbőlöntő szellemet honosíthat, titkon összekacsintó cinkosságok látszatát keltheti.

Egy hibás döntés nemcsak a természetben indíthat el veszélyes lavinát. Mert nemcsak selejt születet a hibából. Láthatatlanul bár, de lavina kerekedhet egy-egy — az emberekkel kapcsolatos — fordított ítélekezésből is. El lehet kerülni az ilyeneket? Hisz kéznél a szokásos védekező formula: a vezető is ember, a vezető is tévedhet, különben sem ismerheti valamennyi munkatársát, kénytelen a közvetlen felettesek véleményére hallgatni — és így tovább. S mindez természetesen igaz is. De ahogy a természetben mind jobban vigyáznak, hogy ne hibás döntések tévútjain induljanak el, meg kell lenni a tökéletesedés szándékának, a körültekintőbb megítélés igényének valamennyi, személyeket érintő kérdésben is. Már csak azért is, mert ilyen vagy olyan formában mindez ugyan-csak visszahat a termelésre.

A fórum, amely ehhez eligazítást adhat: a közösség. A közösség szigorú, ugyanakkor bölcs zsűri. Nem egy természeti tanácskozáson megvették már, hogy olyan társ kapjon kiváló dolgozó címet, olyan brigádnak jusson kitüntetés, amely — ezért vagy azért — érdemtelennek bizonyult rá. Látnunk kell azonban, hogy erre — ilyen „kész helyzetben” való ellentmondásra, nem mindenütt, s nem mindenki elég érett. Úgyis mondhatnánk, a demokratizmus nem elég érett ezeken a munkahelyeken, a joggyakorlásra nem elég bátrak az emberek. Mert úgy vélik, és sajnos, ebből némelyik gazdasági vezető leckét is igyekszik adni, hogy a rang meg az igazság, csak úgy járhatnak párban, mint a jó házások. Vagyis nem támadhat köztük ellentét. Vagy ha támadna, akkor is jobb abba bele nem szólni, mivelhogy az jár esetleg legrosszabbul, aki szemét nyit a megmutakozó ellentmondásra.

Lehangoló, ha ilyen ökoszkodással kínálják az embert a példák. Ez azonban nem szabad, hogy csökkentsen, inkább növelnie kell az egyének közösségi felelősségét. Az egymásközi rangsorolást, amelyet minden műhelyben, üzemszabványban kialakítanak, tudatosítani, érvényesíteni is kell. Tény, hogy a közösség „zsúrija”, az üzemi közvélemény, akár napra készen meg tudja állapítani ki „hány-pontos” esztergályos, szövőnő vagy szerszámkészítő; ki érdemi meg az előbbrejutást, kinek járhat ki szorgalma után a vállalati kölcsön lakásépítésre stb., stb. Ezt a tudást kamatoztatni élő joga a közösségnek, ugyanakkor a vezetőnek is kötelességévé teszik a demokratizmus frott és íratlan törvényei, hogy odafigyeljen. Hogy a műhely legjobb szakembere, akinek keze munkáját mindegyik szaktárs követendő példának ismeri el, valóban a dobogó legfelső fokán állhasson, s ne háttérbe — a feledési zónába — szorítva.

Van mire szerénynek lennie, szokták mondani a tehetséges és szerény alkotóról. Nos, ezt is észre kell venni. S azt is, ha valakinek meg nincs mire alapoznia nagyon is szerénytelen követelődését, törtetését. Vigyázzunk mostanában arra, hogy ne üljünk föl az egyenlőségi követelőknek, hogy az asztalnál kinek-kinek aszerint jusson több vagy kevesebb, amilyen mértékben megterítéséhez hozzájárult. Ehhez a helyes disztinyválaszhoz tartozik az is, hogy mindig a valóságos teljesítményt léptessük elő, díszítsük a neki kijáró rangjelzésekkel.

Simai Mihály

Hány éves a Hold?

A Washington Post tudományos rovatában cikk jelent meg, amely a houstoni Hold-laboratórium szakértőinek véleményére hivatkozva arról szól, hogy a Földünk utitársáról hozott közetek vegyei elemzéséből levont következtetések szerint a Hold legalább négy és fél millió éves. A szakértők szerint általában ez a legfontosabb következtetés, amire eddig a holdközetek elemzése alapján jutottak.

A vegyelemzésből arra lehet következtetni, hogy a Hold aránylag „érintetlen égitest”, valószínűleg olyan, mint a Föld lehetett korai korszakában. (MTI)

KEDD,
1969. AUGUSZTUS 26.

DÉLMAGYARORSZÁG 3

SUGÁRHAJTÁSÚ SZEMÉLYSZÁLLÍTÓ REPÜLŐ. A régebbi típusú gépek helyett most „JAK-40”-es, 24 személyes sugárhajtású utasszállító gép jár Moszkva és Vologda között, valamint a Vologda—Arhangelszk—Murmanszk vonalon. A gép 5700—7200 méteres magasságban, óránként 550 km-es sebességgel repülve, másfél óra alatt teszi meg az utat Vologda és Moszkva között. A gépet, amely a legkorszerűbb navigációs- és radarberendezéssel van felszerelve, A. S. Jakovlev repülőgép-tervező tervezte. Képünkön: Egy „JAK-40”-es gép a vologdai repülőtéren

Több kenyérgabona

Az ország különböző részeiből érkező jelentések szerint jó útemben halad a búzatermés felvásárlása; a vállalatok augusztus közepéig 2 millió 100 000 tonna kenyérgabonát, 165 ezer tonna takarmánybúzáat és 20 ezer tonna sörárpát vettek át. Eddig tehát 300 ezer tonnával több kenyérgabonát vásároltak fel a termelőkől, mint az elmúlt év azonos időszakában. A jó termésre és a szervezett átvételre jellemző, hogy a tavalyi egész évi felvásárlási rekord máris megdőlt: 1968-hoz képest tízezer tonnával több gabonát értékesítettek a termelők. A Gabona Tröszt az év végéig további 250—300 ezer tonna kenyérgabona felvásárlásával számol.

„Ne szégyeld, Kálmán”

Hárman ülünk a hosszú-asztalnál. Fűrész Kálmán, Ungor Imre, meg én. Figyelem őket s hallgatom beszédjüket. Ahogy leperog köztünk tizenhatsz kemény esztendő egyszerű és bonyolult története, szinte velük élem át az olajcsővezetékek meg a tankállomások születését...

Fűrész Kálmán élete tulajdonképpen semmi különösét nem tartalmaz; ugyanolyan mint sok más olajbányászé. — Elvégeztem az iskoláimat — mezőkeresztési vagyok — hát választhattam mást? — 1951-ben beálltam a MASZOLAJ-hoz. Először mint segédmunkás dolgoztam, a toronyszerek mellett a fűrészoknál. Máté János bácsiéknál. Megismerkedtem az alapvető tudnivalókkal, hogy mit szabad és mit nem ebben a szakmában. Jó lecke volt az első három esztendő. Aztán a szolnoki csőszerekhez kerültem, és az egész Alföldön megfordul-

tam. Volt szénakazalban alvás, hideg, földes szoba, sár és sár töménytelen mennyiségben. Ez az ipar szemmel láthatólag még az elejét járta a mai viszonyokhoz képest. Mi Imrével az elejét kaptuk el...

— No, de ami érdekesebb: 1965-ben Tápén én, meg tizenegy emberem csinálta az első ideiglenes tankállomást — az első olajkútját. Milyen volt? Nehéz! — Az elmúlt évek alig szépítettek valamit azon a kintlódáson, nem került se szállás, csak tűző nap, és a verejték. Vagy eső, amely elől nem volt hova bújni. De a csővezetékek csak „kinyújtóztak” és a tartályok meg szépen felálltak. Tartálykocsik hordták az olajat, mondtam az egyik pilótának: jöjember, segítsen rajtam, vontassa föl a nehéz tartályt. Mert még traktorosunk se volt. Először nekiállt üresen — a kerék dobálta a homokot, kipörgött. Aztán megpróbálta tele tartállyal. Már félig felemelkedett a tan-

kunk, amikor valahonnan előkerült egy fiatal mérnök, s rámkibált: hogy mit csinállok, meg azonnal intézkedik. A tartályt azonban felhúztuk, a mérnököt meg nem láttuk. Hát így lett meg a Tápegyes”.

— Akkor nem tudtam, hogy aránylag hosszú időre itt maradok, s a vándorlást egy időre felüggesztem. Pedig így lett. A szegedi munkahely azóta csinosan kialakult a mi szempontunkból. És én 56 embernek lettem a vezetője...

— Fűrész Kálmánt fölvetjük a pártba — mondja a régi társ, Ungor Imre, a szegedi üzemi párttitkára. — „Ne szégyeld Kálmán — azóta megkaptad a Bányászati Kiváló Dolgozója meg a Kiváló Dolgozó jelvényt is. És persze az új lakást itt, Szegeden.” — teszi hozzá a párttitkár.

— Majd elfelejtettem 1966 karácsonyát — tereli át a szót Fűrész Kálmán. Csikorgó hideg volt, összecsomagoltuk a szerszámot, s készültünk haza. Csendes a vidék — de ki láthat föld alá? Mert lélekszakadva jön az egyik emberem: vissza az egész. Azonnal 1200 méter vezetékkel kell fektetnünk, különben Szegednek nem lesz gáza karácsonyához... Dolgoztunk ünnep estéjéig, mint a gépek, s a 4-es kutat sikerült bekötni.

— Erti? Szóval az ilyen dolgokat be kell előre kalkulálni. Nem szabad visszavonhatatlanul eltervezni a mozt, az üdülést, az ünnepet. Mert közbejöhét mindig valami. Aki mindezt természetesnek veszi — az úgyhiszem sose hagyja itt a szakmát. Vele megy a világ végére, ha kell. Még ha fájnak az izületek, ha kiveszi az erőt a sárdagasztás, akkor se. Emlékszem a régi emberekre akiket tanultam: Hári Sándorra, Mhur Lászlóra, Kiss Istvánra, Kiss meg Mhur annyira szerette ezt a nehéz munkát hogy nélküle már nem sokáig tudtak megenni, a nyugdíjat alig egy esztendőig vihette nekik a posta. Valahogy úgy érzem — már én se tudnék máshogy elbúcsúzni ettől az ipartól...

Matkó István

Barátság-tábor...

Az odesszaiak eljönnek Szegedre is

Felsőtárkány, 1969. A kezdeményező, a KISZ Központi Bizottsága először 1967-ben Balatonföldváron hívta létre a Barátság-tábort. A második 1968-ban az ukrainai Jampolban volt. Most ismét Magyarországon, a Mátra festői vidékén, Felsőtárkányban találkoztak a szovjet és a magyar fiatalok. Augusztus 16-tól 25-ig, a röpke egyhetes együttélés alatt kialakult közvetlen hangulatú közös táborozás jó lehetőséget nyújtott egymás életének megismerésére.

Az első napokban a fordított megállás nélkül dolgoztak, aztán a gyerekek kezdtek rájönni, hogy nem állhat mindenki mellett tolmács, néha fölösleges is volna, ezért megpróbálták az orosz tudást előhalászni, s ha ez nem is sikerült mindenkinél, kialakult egy olyan kézzel-lábbal „beszélő” keveréknyelv, amivel mindenki tökéletesen megértette a másikat. Néhány nap alatt külön csoportokká verődött a társaság, ami természetesen, hiszen mindenki megtalálta testvérvárosának, testvérmegyéjének képviselőit vagy régi levelező partnerét.

Az egyik faházból harsány nevetés hallatszott. Bent két fiú humoros gesztikulálásán kacagtak a lányok. Előttük telerajzolt papír és máris mindjárt minden érthető. A hangszóró ebedhez szólította a társaságot, a nevetéglést villák, ka-

nalak csörömpölése váltotta föl.

Az ebédszünetben Novák György, a KISZ KB osztályvezetője a tábor parancsnoka beszélt a Barátság tábor életéről.

— Változatos programot állítottunk össze: kirándulásokat szerveztünk a környező hegyekbe; találkoztak a fiatalok bányászokkal; beszélgettek az egri finomszerelvénygyár munkásaival, szovjet, illetve magyar napot tartottunk; a KISZ Központi Művészegyüttese és a Rajkó-zenekar adott műsort; különböző sportágakban — labdarúgás, úszás, röplabda, asztalitenisz — mérték össze tudásukat a tábor lakói.

— Ez tulajdonképpen jutalom, vagy vezetőképző tábor?

— Nehéz meghatározni. Annnyiban jutalom, hogy kiválóan dolgozó komszomolista és KISZ-isták kaptak rá meghívót, viszont nevezhetjük vezetőképzőnek is, hiszen naponta voltak aktuális politikai kérdésekről szóló előadások.

Közben ismét benépesült a tábor. Az öt fős Csongrád megyei „különítmény” az odesszaiakkal beszélgetett. Ragyogóan megértették egymást. Trebitsch Terézia szegedi oroszszakos bölcsész-hallgató az alkalmi tolmács. Kérdezés nélkül, egymás szavába vágva mesélték élményeiket.

— Erdekese a program, jól összebarátkoztunk az odesszaiakkal.

— Fociban a magyarok győztek, röplabdában sajnos kikaptunk.

— Szegény Vologya, nem tud fölkelni, vinni kell neki az ebédet — mutatott Slezák Marika egy magas fiúra, aki éppen a tényérokkel csoszogott a beteghez.

— A szovjetek között van két artista, őket akarta utánozni, de nem sikerült a hátraszaltó, és a tarkójára esett — magyarázta Bódi Mihály.

— Délelőtt Egerben, a MEK-telepen voltunk, a lányok paprikát, Béléák (Dékány Béla) pedig krumplit válogattak — mondta Deli Edit. — A szovjet és a magyar fiatalok együttesen több mint 7 ezer forint értékű munkát végeztek, ezt az összeget a vietnami nép javára ajánlották fel.

— Este három budapesti munkásmozgalmi veterán — Matheka Jánosné, László Aladár és Nagy Jenő — érdekes élménybeszámolóját hallgatták végig a tábor lakói.

A kilenc odesszai komszomolista közül még egy sem járt Szegeden, csupán a tévéképernyőjéről és a Csongrád megyeiek elbeszéléseiből ismerik. Testvérvárosunk küldöttei a táborozás után néhány napra Szegedre látogattak.

A Moszkva parti estéket dűdölva búcsúztunk egymástól...

Ács S. Sándor.